

ETAPELE DEZVOLTĂRII LIMBAJULUI

Prof. logoped Corina Buta

Copilul se naște într-o baie lingvistică mai „caldă” sau mai „rece”, mai „largă” sau mai „strâmtă” pe care o fructifică și o valorifică ajutat sau nu de adulții din jur. Aceasta se realizează în etape și faze dificile pe care copilul nu le resimte ca atare.

Se poate sesiza o cronologie specifică a evoluției sintactice a micului „ucenic” în ale vorbirii. Mai întâi apar substantivele în vorbirea copilului, apoi verbele și mai apoi adjectivele și adverbele (V. Stern).

Primele sunete pe care le emite copilul (în primul an de viață) sunt vocalele, urmate de sunetele “T”, “D”, “N”. Acestea sunt mai ușor de emis pentru copil. În al doilea an de viață, copilul reușește să emită și sunetele “P” și “B”, iar în al treilea an are capacitatea de a pronunța și sunete precum “S”, “Z”, “J”, “Ș”, “L”, “R”. Acestea presupun o mai bună coordonare la nivelul organelor implicate în vorbire (limba, buze, obraji). Nu trebuie să fiți deloc uimiți dacă primul cuvânt pe care îl rostește copilul dumneavoastră este “tata” și nu “mama”, așa cum va așteptați. Sunetul “T” este mai ușor de pronunțat pentru copilul mic!

În această perioadă, datorită caracteristicilor dezvoltării copilului în general și a unei insuficiente maturizări la nivelul organelor implicate în vorbire, copilul poate avea anumite dificultăți de pronunție. Copilul poate omite anumite sunete, sau le poate înlocui cu altele. El poate inversa sunetele între ele sau uni cuvinte. Până la 3-4 ani aceste particularități sunt firești și pot fi pasagere, însă dacă ele persistă și după vârsta de 4 ani, apare pericolul formării unor deprinderi greșite de vorbire. În astfel de situații, este recomandată consultarea unui specialist logoped pentru evaluare și pentru a afla mai multe informații despre posibilitățile de corectare a limbajului.

M. Serra (1995) distinge o periodizare astfel:

I stadiu (9 - 18 luni) - structurarea unui element ce revine cu frecvență mare: interogare prin intonare și accent pe ultima silabă (ma-ma).

II stadiu (1,6 - 2 ani) - structuri din 2 elemente combinate: subst. + negație (exemplu: „tata, nu”); adj.+subst; subst+ verb (exemplu: „mama, unde”); interogație mai clară.

III stadiu (24-30 luni) - structuri din 3 elemente: negația + 2 subst.; 2 adj.+ un subst.; nume + 2 adj.; sintagme verbale (2 verbe + adverb). Apar propoziții și primele flexiuni: pluralul, femininul, trecutul verbelor, pronumele personal.

IV stadiu (2,6 - 3 ani) - structuri orale din 4 elemente, veritabile sintagme propoziționale, deși uneori eliptice și parțial în dezacord gramatical.

V stadiu (3 -3,2 ani) - structuri orale frazate la peste 4-5 cuvinte; tentative de a le modifica și lega între ele.

VI stadiu (3,2 - 4,6 ani) se trece la analiza structurilor, la conștientizarea erorilor și la autocorecție. Însusirea clișeele verbale corecte.

VII stadiu (peste 4,6 ani) - structuri înlănțuite în discurs, deși acesta nu este lung și mai are greșeli de logică și succesiune; copilul este capabil de înșiruirea a 3-5 propoziții.

În ceea ce privește evoluția lexicului infantil, Emil Verza relevă următoarele performanțe ale copilului, care (1983):

- la aproximativ 1 an posedă 100 cuvinte.
- la circa 3 ani posedă între 400 - 1000 cuvinte.
- la 6 - 7 ani viitorul elev va dispune de circa 2500 cuvinte dintre care 800 active.
- la 10 - 11 ani, în clasa a IV, lexicul se ridică la 4000 - 4500 cuvinte din care 1500 - 1700 sunt active.

Vârsta între 2 și 5 ani este cea mai favorabilă pentru dezvoltarea vorbirii. În perioada aceasta se desfășoară mai bine activitatea practică de instruire verbală și cu o pondere mai mare se dezvoltă aparatul central și periferic al vorbirii. În această perioadă de vârstă trebuie să fie dezvoltată vorbirea la copii, deoarece mai târziu acest lucru este mai greu de realizat.

În toate etapele dezvoltării copilului vorbirea exercită o influență uriașă asupra formării tuturor proceselor psihice și joacă un rol de seamă în reglarea comportamentului și activității acestuia.